

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Magnetogram ni lektoriran!

MAGNETOGRAM
POGOVORA PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE
V ODDAJI »SVET« NA TELEVIZIJI KANAL A
(Ljubljana, 23. marec 2007)

NOVINAR: Gospod predsednik, Sloveniji gre trenutno dobro. Tako dobro verjetno Slovencem še ni šlo v zgodovini. Imamo visoko gospodarsko rast, uveljavljamo svoje gospodarske interese recimo v Jugovzhodni Evropi in to precej uspešno. Smo precej postali del razvitega sveta. Ampak zdi se, da nam je za to nekako vseeno - da smo del družine, ki že 50 let razvija vrednote, kot so svoboda, človekovo dostojanstvo, napredek in solidarnost. Če opazujete po družbi, ali imate občutek, da v Sloveniji še vedno razvijamo in gojimo ta t.i. Drnovškov pragmatizem, ko vsak v bistvu dela zase in enostavno ne čuti tega širšega prostora, v katerem smo sedaj?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Ta problem obstaja. Ni samo posledica pragmatizma, ki ste ga citirali, ampak tudi življenja generacij, ki danes živijo in kreirajo slovensko stvarnost ter producirajo vrednote ali pa živijo vrednote. Skratka, zgodovina te generacije v marsičem pogojuje takšno stanje. Se pa spreminja na boljše. Jaz mislim, da že, ko pogledamo generacijo, ki recimo sedaj vstopa v aktivno študijsko življenje, je odnos te generacije do Evropske unije, bistveno drugačen. Vstopajo v nekaj, v kar so se praktično rodili. Nimajo nobenega strahu, imajo pa večjo samozavest. Naša generacija gleda na to še vedno kot na nekaj, kar je nekoč bilo tam nekje na zahodu razvito, kamor smo gledali z neko kombinacijo želje, zavisti, pričakovanja, nevoščljivosti, in tudi vprašanja zakaj to ni nam dano. Seveda to ustvarja neko kombinacijo občutij, ki se ne spreminjajo čez noč. Se pa spreminja na bolje. S tega vidika mislim, da Slovenci postajamo - dokazujemo tudi v praksi, da postajamo - samozavesten, odprt narod, ki je pripravljen na te izzive, ki jih ponuja širše evropsko okolje. Še posebej se to vidi pri mlajših generacijah.

NOVINAR: Bom kar konkreten. Spomnim se lanskoletnih - mislim, da je bilo lansko leto - velikih demonstracij sindikatov. Potem se je oglasil nekdanji predsednik države, ki je razlagal, da reforme prinašajo razpad vrednot. Potem smo se, vsaj mlajša generacija, vprašali, kakšnih vrednot vendar? Evropa ravno tako govori o solidarnosti, ampak mi verjetno razumemo to solidarnost drugače? Ne gre za to, da je solidarnost samo tisto, da mora država poskrbeti zase. Ta vlada se je lotila izjemno ambiciozno nekih projektov. Se vam ne zdi, da je sedaj tej vladi mogoče malo pošla sapa in da je sedaj ostala sama nekje med ene vrste solidarnostjo in drugo?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Ne, sapa ni pošla, je pa velik del teh reformnih ukrepov uresničen. Najtrši zalogaj, ki je bil tudi v javnosti sprejet kot tak - davčna reforma, je bil lani sprejet. Danes veljajo nova pravila igre. Slovenija je bistveno poenostavila davčni sistem in prvič v zgodovini slovenske države znižala davke. Mislim, da smo prispevali tudi k temu, da je davčni sistem bolj pravičen. Da se preko tega ne manipulira več s t.i. lažno solidarnostjo, ki je prej v veliki meri šla v smer nekdanje »uravnilovke« - vsi smo enaki, zato tudi naj vsi približno enako zaslužimo. To zagotovo ni solidarnost, ki bi lahko vzdržala na dolgi rok. Če bi, bi socializem cvetel, pa je propadel. Mi si prizadevamo za pravo solidarnost. Ta pa lahko temelji na bogati družbi. V bogati družbi so seveda tudi bogati posamezniki. Tisto, kar je tukaj važno, je to, da

lahko nek posameznik pride do bogastva na pošten način. Na ta način, da se bolj trudi, da bolje gospodari, več dela, več vlaga, se bolj izobražuje. Iz tega vidika bi bilo krivično, da bi ta zaslužil toliko kot nekdo, ki v to nič ne vlaga. Samo, če je družba bogata - bogata pa je, če je gospodarski razvoj soliden, če imamo gospodarsko rast - se lahko ustvarja realna osnova blaginje in v takšni blaginji se lahko pomaga tudi tistim, ki si sami ne morejo pomagati. Se pravi, tukaj gre za neko trajnostno solidarnost - za pristop, kjer se s tem, ko pomagaš nekemu, ne dela krivica tistemu, ki si je bolj prizadeval, ampak je to neka zavestna odločitev v družbi, ki si je tudi v ustavo zapisala, da bo pravna in socialna država in kjer se to dogaja na nekem višjem nivoju. Biti solidaren v revščini je eno, biti solidaren v bogastvu je nekaj drugega.

NOVINAR: S temi težavami okoli vrednot pravzaprav nismo sami. Cela vzhodna Evropa ima težave s tem in se popolnoma nič, po moje, ne razlikujemo od njih, pa četudi smo bolj razviti od njih. Cela vzhodna Evropa se srečuje s problemom, da policija nima avtoritete; da imajo ljudje občutek, da so bili v tranziciji ogoljufani; da je nekdo prišel do denarja, ne zaradi svoje sposobnosti, ampak zaradi tega, ker se je znašel na nekem položaju v določenem trenutku in je zaradi tega svojim otrokom omogočil boljšo prihodnost. Tudi v Sloveniji še vedno obstaja občutek, da ni reda, h kateremu so Slovenci verjetno nagnjeni. Ali bi lahko vi odkrito ocenili v teh dobrih dveh letih vaše vlade, koliko je slovenska družba bolj poštena in da je več reda, kot pa ga je bilo prej?

PRESEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: No, na nekaterih področjih lahko to mirno zatrdim. Ne morem pa reči, da se je v dveh letih vse spremenilo, da je tisto, kar je bilo prej slabo, dobro, ter da stvari, ki niso bile prej urejene 50 let, sedaj odlično funkcionirajo. Tega tudi nismo obljubljali, tudi ni možno pričakovati. Smo pa odpravili številne birokratske ovire, zagotovili transparentnost pri porabi javnih sredstev. Odpravili smo instrumente, ki so omogočali koruptivnost, kot na primer tajna izdelava osebnih dokumentov oziroma tajna naročila za takšne stvari. Mislim, da smo na dobri poti tudi tam, kjer za enkrat še ni konkretnih rezultatov, se bodo pa sčasoma pokazali, ker stvari terjajo svoj čas. Nismo dobili v roke situacije, ki bi bila enostavna. S tem, da se o tem ni veliko govorilo. Podatek, ki je zelo grozljiv, kaže, da se je v dvanajstih letih vladavine, predvsem LDS in SD, število kaznivih dejanj v Sloveniji povečalo za nekajkrat. Mislim, da je bilo leta 2004 štirikrat več kaznivih dejanj, kot dvanajst let prej. To je bilo vse v času filozofije t.i. pragmatizma, ko se je poudarjalo, da ni važno kaj je prav in kaj je narobe, ampak da se je treba znati. V takšni filozofiji so tudi institucije včasih funkcionirale poljubno in seveda marsikdo se je znašel na tak način. Na koncu je statistika pokazala, da se je število kaznivih dejanj grozljivo povečalo v dvanajstih letih oblasti, takšne t.i. pragmatične filozofije. Tega trenda ni možno obrniti čez noč. Tudi, če bi zaposlili še enkrat več policistov, temu ne bi naredili konec v kratkem času ali pa nikoli. Ker to ne izvira iz tega, da je premalo policistov na ulicah, ampak to izvira iz pristopa k stvari, iz filozofije, ko ni neke javne vzpodbude tistim, ki se trudijo za to, da bi stvari tekle prav.

NOVINAR: Vam se je zelo očitalo, mediji vam očitajo ali pa del javnosti vam očita, da razsuvate določene institucije, kar je na nek način seveda logično - tudi, če se kdo ne bo strinjal z mano - ker, če hočeš prevrednotiti družbo, jo moraš najprej razsuti. Ampak problem - lažje je rušiti kot pa na novo graditi. Se vam zdi, da uspešno gradite to moderno Slovenijo s temi pozitivnimi vrednotami, ki je del te zahodne Evrope, ki danes oziroma v teh dneh praznuje 50 let?

PRESEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Se mi zdi, da smo na pravi poti. Tudi raziskave, ki se delajo v okviru evropskih institucij in zajamejo tudi Slovenijo, nas uvrščajo bližje t.i. stari Evropi - zahodni Evropi, kot pa novim državam članicam. S tega vidika, čeprav to nima neposredne zveze, tudi ni bil slučaj, da je Slovenija prva izpolnila kriterije za prevzem evra, kar ne pomeni samo, da moraš imeti zdravo gospodarstvo ampak, da moraš imeti tudi neko politično stabilnost, soliden sistem itn. - končno tudi nek vrednostni sistem, ki lahko to omogoči. Vendar pa še nismo tam. Smo nekje na prehodu med starim in novim. Imamo še veliko problemov - tudi marsikakšen problem, ki javno ni viden, ker se ga je do sedaj namerno pometalo pod preprogo in ko pride na dan, seveda širša javnost to običajno pripiše tisti vladi, ki ima trenutno na ramenih odgovornost, čeprav ima zadeva dolgo brado.

NOVINAR: Hočem nekaj drugega vprašati. Tudi ta Evropa ima zelo veliko težav sama s sabo. Ni enotna. Če potujete po njej, boste videli, da se še vedno deli. Prej ste rekli »mi smo nekje na pol - med staro in novo Evropo«. Se zelo deli stara in nova Evropa? Nemci ne bodo nikoli mogli razumeti Poljakov. Če nemški, avstrijski ali pa slovenski človek danes gleda posnetke iz Bolgarije, Romunije, si reče, kaj pa imamo mi z njimi? Ali vas to ne spominja na Jugoslavijo? Ne govorim po vrednotah. Ta Jugoslavija je bila velika in preveč različna. Se vam zdi ta trenutek Evropska unija s temi sedemindvajsetimi državami prevelika, da enostavno to ne bo funkcioniralo?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Torej, neke paralele bi lahko vlekli. Obstajajo pa tudi zelo velike razlike. Tista ključna, ki jo je treba omeniti na prvem mestu, je to, da je EU unija držav, ki so demokratične. Ki so, ne samo sprejele neka demokratična pravila igre, ampak so jih tudi implementirale. Se pravi, jih uporabljajo. Imajo instrumente, ki nasprotja razrešujejo. Nasprotno pa v Jugoslaviji teh instrumentov ni bilo, ker demokracija ni funkcionirala. Jugoslavija ni razpadla zaradi tega, ker bi bila razlika med razvitostjo Slovenije in Kosovom recimo ena proti šest, ampak je razpadla zato, ker ni bila sposobna v petdesetih letih svojega obstoja po 2. svetovni vojni zagotoviti demokratičnih instrumentov, da se ta nasprotja razrešujejo. Tudi Slovenci smo zaradi tega šli iz te tvorbe, kjer se je skušalo potem iskati rešitve v negativni smeri - z še večjo centralizacijo in z še večjim totalitarnim vplivom komunistične stranke ali kasneje vojske. No, Evropa ne deluje na ta način. Ima velike probleme po tej širitvi, ker te razlike vseeno delujejo. Eno je usklajevati stališča med dvanajstimi približno enako razvitimi državami, drugo je usklajevati stališča med državami različnih velikosti, zgodovino in tudi zamerami med nekaterimi itd.. Vendar se to, kljub temu, dogaja. V predpristopnih pripravah je bila dosežena toliko visoka stopnja harmonizacije oziroma uskladitve, da ti instrumenti delujejo in da je te probleme možno reševati. Država ima institucije za to, da rešuje probleme. Če ne bi bilo problemov, institucije ne bi bile potrebne. Evropska unija ima mehanizme, ki rešujejo te probleme. Nima pa še zadostnih mehanizmov za novo situacijo. Zato sedaj govorimo, da potrebujemo nov temelj. Poizkus je bil z evropsko ustavno pogodbo, ki ni uspel. Sedaj se dela popravni izpit in mislim, da se počasi to ozračje neke skepse, nezaupanja, preveša v obdobje, ko se ta rešitev išče praktično soglasno. Ko jo iščejo tudi tisti, ki so najbolj krivi za to, da je prvi poizkus propadel. Obstajajo, ne stoodstotne, ampak vseeno realne možnosti, da do obnovitve tega temelja pride do naslednjih evropskih volitev leta 2009. Potem bo Evropa imela v rokah tudi tiste instrumente, ki danes manjkajo za to, da bi enotno nastopala navzven ali pa da bi nekatere notranje dileme razreševala hitreje, kot jih sedaj, čeprav jih tudi razrešuje. Težko bi rekli, da Evropa ne razrešuje problemov, ki jih ima.